

INSTITUTUL NAȚIONAL AL JUSTIȚIEI

DREPT PENAL
(asistenții judiciari)

CURRICULUM

FORMATOR:

Stelian TELEUCĂ,
 judecător la Judecătoria Botanica, mun. Chișinău

CHIȘINĂU – 2013

I. PRELIMINARII

Formarea inițială a asistenților judiciari este un modul integrat al activității de formare profesională desfășurat de Institutul Național al Justiției și are ca scop instruirea persoanelor implicate în vederea realizării cu succes a sarcinilor în cadrul activității în cadrul instanțelor de judecată.

În acest context, cunoașterea disciplinei dreptului penal are o importanță deosebită, deoarece face parte din disciplinele juridice fundamentale și este aplicabilă în toate instanțele de drept comun, cât și în colegiile specializate a instanțelor ierarhic superioare.

II. OBIECTIVELE GENERALE ALE DISCIPLINEI

La nivel de cunoaștere și înțelegere:

- să definească principiile de aplicare a legislației penale;
- să identifice elementele componenții infracțiunii;
- să stabilească criteriile de individualizare a pedepsei penale;
- să determine cauzele care înlătură răspunderea penală;
- să relateze modalitățile măsurilor de siguranță în dreptul penal;
- să explice calificarea infracțiunii pe diferite categorii de infracțiuni;
- să interpreteze normele de drept din partea generală și specială a Codului penal.

La nivel de aplicare:

- să analizeze noțiunile din partea generală a Codului penal în coroborare cu tipul infracțiunii din partea specială raportat la o situație de caz;
- să aplice normele de drept relevante din Codul penal prin prisma hotărârilor Plenului Curții Supreme, avizelor consultative și recomandărilor;
- să argumenteze încadrarea faptelor ilegale în limitele prevederilor normelor de drept din partea specială a Codului penal;
- să compare norma penală relevantă speței concrete cu modificările operate în legislația penală prin prisma principiilor aplicării Codului penal;
- să deducă metodologia în vederea stabilirii soluțiilor corecte în cadrul examinării spețelor de caz;
- să opereze cu noțiunile termenilor în dreptul penal prin prisma criteriilor aplicabile de definire a acestora.

La nivel de integrare:

- să aprecieze dosarele penale coroborând învinuirea înaintată persoanei cu probele anexate;
- să estimeze circumstanțele care înlătură, liberează de răspunderea penală, consecințele condamnării sau pedeapsa penală, individualizează pedeapsa penală;
- să proiecteze să ia decizii în vederea întocmirii actelor de procedură pe cauzele penale distincte;
- să propună soluții la completarea conținutului actelor judiciare în cadrul procesului penal

III. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

Numărul de ore		Modalitatea de evaluare	Responsabil de disciplină
C	S	Teste pentru verificarea cunoștințelor	Stelian Teleucă
10	18		

IV. TEMATICA ORELOR ȘI REPARTIZAREA LOR ORIENTATIVĂ

a) Tematica și repartizarea orientativă a orelor de curs

Nr. crt.	TEMA:	Realizarea în timp (ore)
1.	Elementele de noutate în Codul Penal. Principiile aplicării dreptului penal. Componența infracțiunii. Pluralitate de infracțiuni. Participația.	1
2.	Pedeapsa penală. Individualizarea pedepsei penale.	1
3.	Liberarea de răspundere penală și liberarea de pedeapsa penală. Cauzele care înlătură caracterul penal al faptei și cauzele care înlătură răspunderea penală.	1
4.	Măsurile de siguranță. Calificarea infracțiunii.	1
5.	Infracțiuni contra vieții și sănătății persoanei.	1
6.	Infracțiuni privind viața sexuală.	1
7.	Infracțiuni contra patrimoniului.	1
8.	Infracțiuni în domeniul transporturilor.	1
9.	Infracțiuni contra libertății, cinstei și demnității persoanei.	1
10.	Infracțiunea de huliganism.	0,5
11.	Infracțiuni contra bunei desfășurări a activității în sfera publică.	0,5
TOTAL		10

b) Tematica și repartizarea orientativă a orelor de seminar

Nr. crt.	TEMA:	Realizarea în timp (ore)
1.	Elementele de noutate în Codul Penal. Principiile aplicării dreptului penal. Componența infracțiunii. Pluralitate de infracțiuni. Participația.	2
2.	Pedeapsa penală. Individualizarea pedepsei penale.	2
3.	Liberarea de răspundere penală și liberarea de pedeapsa penală. Cauzele care înlătură caracterul penal al faptei și cauzele care înlătură răspunderea penală.	2
4.	Măsurile de siguranță. Calificarea infracțiunii	1
5.	Infracțiuni contra vieții și sănătății persoanei.	2
6.	Infracțiuni privind viața sexuală.	2

7.	Infracțiuni contra patrimoniului.	2
8.	Infracțiuni în domeniul transporturilor.	1
9.	Infracțiuni contra libertății, cinstei și demnității persoanei.	2
10.	Infracțiunea de huliganism.	1
11.	Infracțiuni contra bunei desfășurări a activității în sfera publică.	1
TOTAL		18

V. OBIECTIVELE DE REFERINȚĂ ȘI CONȚINUTURI

OBIECTIVELE DE REFERINȚĂ	CONȚINUTURI
<ul style="list-style-type: none"> – să identifice elementele de sranietate în codul penal – să cunoască și să utilizeze în practică principiile aplicării legislației penale – să definească noțiunea legală de componentă a infracțiunii; – să realizeze caracterizarea elementelor componente a infracțiunii; – să determine importanța semnelor componente a infracțiunii; – să clasifice semnele componente a infracțiunii; – să clasifice componentele infracțiunilor în funcție de diverse criterii; – să argumenteze importanța componente a infracțiunii; – să evalueze coraportul dintre infracțiune și componentă a infracțiunii; – să definească în plan comparativ noțiunile de infracțiune unică și de pluralitate de infracțiuni; – să distingă formele pluralității de infracțiuni; – să determine natura juridică a repetării infracțiunii; – să compare concursul de infracțiuni cu repetarea infracțiunii; – să compare recidiva cu concursul de infracțiuni; – să determine condițiile stării de recidivă; – să relateze despre participația penală ca formă a pluralității de infractori; – să distingă participanții la infracțiune și formele participației; – să determine particularitățile răspunderii penale a participanților la infracțiune; 	<p><i>Tema 1. Elementele de noutate în codul penal.</i></p> <p><i>Principiile aplicării legislației penale</i> <i>Componenta infracțiunii,</i> <i>pluralitatea de infracțiuni, participația</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • noțiunea și importanța componente a infracțiunii; • elementele și semnele componente a infracțiunii; • coraportul dintre infracțiune și componentă a infracțiunii; • pluralitatea de infracțiuni: noțiune și forme; • trăsăturile comune ale formelor de pluralitate de infracțiuni; • condițiile concursului de infracțiuni; • condițiile stării de recidivă; • forme și modalități ale concursului de infracțiuni și ale recidivei; • conceptul, natura juridică și condițiile participației; • participanții la infracțiune: noțiune și diferențe specifice; • formele participației: noțiune și diferențe specifice; • răspunderea penală a participanților la infracțiune; • favorizarea infractorului; • gradul de dependență între participanți.

<ul style="list-style-type: none"> – să delimiteze implicarea la infracțiune de participația penală; – să determine natura juridică a actelor de coautorat. 	
<ul style="list-style-type: none"> – să determine specificul pedepsei penale în raport cu alte sancțiuni juridice; – să determine trăsăturile pedepsei penale; – să identifice scopul și funcțiile pedepsei penale; – să clasifice categoriile pedepselor penale în funcție de diverse criterii; – să determine categoriile pedepselor penale aplicate persoanelor fizice; – să determine categoriile pedepselor penale aplicate persoanelor juridice; – să argumenteze soluția alegerii categoriei de pedeapsă penală în cazul unei sancțiuni alternative; – să argumenteze necesitatea individualizării pedepselor; – să distingă formele de individualizare a pedepselor; – să determine mijloacele și criteriile de individualizare a pedepselor; – să clasifice și să determine circumstanțele agravante și cele atenuante; – să estimeze pericolul social al infracțiunilor săvârșite cu circumstanțe atenuante și al celor săvârșite cu circumstanțe agravante; – să determine efectele circumstanțelor agravante și ale celor atenuante; – să argumenteze soluția alegerii pedepsei în cazul concursului dintre circumstanțele agravante și cele atenuante; – să utilizeze adecvat prevederile normative privind aplicarea pedepsei penale; – să realizeze calcularea termenilor pedepsei și computarea arestului preventiv. 	<p><i>Tema 2. Pedeapsa penală și individualizarea pedepselor</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • conceptul de pedeapsă penală; • scopul și funcțiile pedepsei penale; • clasificarea categoriilor pedepselor penale; • caracterizarea categoriilor pedepselor penale aplicabile persoanei fizice/persoanei juridice; • modalitatea de executare a pedepselor aplicabile persoanei fizice/persoanei juridice; • criteriile generale de individualizare a pedepselor; • individualizarea judiciară a pedepselor; • aplicarea pedepsei: • aplicarea pedepsei mai blânde decât cea prevăzută de lege; • aplicarea pedepsei în cazul încheierii acordului de recunoaștere a vinovăției; • aplicarea pedepsei pentru infracțiunea neconsumată; • aplicarea pedepsei pentru recidiva de infracțiuni; • aplicarea pedepsei pentru participație; • aplicarea pedepsei în cazul unui concurs de infracțiuni; • aplicarea pedepsei în cazul unui cumul de sentințe; aplicarea pedepsei în cazul executării hotărârii unui stat străin; • modul determinării termenului pedepsei definitive în cazul cumulării diferitelor pedepse, al înlocuirii pedepselor, precum și al computării arestului preventiv
<ul style="list-style-type: none"> – să definească noțiunea de liberare de răspundere penală; – să identifice temeiul și condițiile liberării de răspundere penală; – să caracterizeze tipurile liberării de răspundere penală; – să realizeze analiza comparativă a reglementării liberării de răspundere penală în legea penală în vigoare, în raport cu reglementarea în legea penală anterioară; – să estimeze eficiența diferitelor tipuri de liberare de răspundere penală; – să distingă categoriile liberării de pedeapsă 	<p><i>Tema 3. Liberarea de răspundere penală și liberarea de pedeapsă penală. Cauzele care înlătură caracterul penal al faptei și cauzele care înlătură răspunderea penală.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • noțiunea, temeiul și condițiile liberării de răspundere penală; • tipurile liberării de răspundere penală. • prescripția tragerii la răspundere penală: termene și efecte; • aplicarea prescripției tragerii la răspundere penală în unele situații concrete; • noțiunea și semnificația liberării de pedeapsă penală;

<p>penală;</p> <ul style="list-style-type: none"> – să transfere cunoștințele, referitoare la instituția liberării de pedeapsă penală, în situațiile din practica juridică; – să argumenteze alegerea categoriei liberării de pedeapsă penală; – să estimeze eficiența aplicării unei sau altei categorii a liberării de pedeapsă penală; – să compare liberarea de răspunderea penală cu liberarea de pedeapsa penală; – să aplice regulile prescripției executării sentinței de condamnare; – să compare trăsăturile diferitelor cauze care înlătură caracterul penal al faptei; – să identifice condițiile în care fiecare dintre cauzele, care înlătură caracterul penal al faptei, este legală; – să determine efectul fiecăreia dintre cauzele care înlătură caracterul penal al faptei; – să determine natura juridică a fiecărei cauze care înlătură caracterul penal al faptei; – să sintetizeze asemănările și deosebirile dintre cauzele care înlătură caracterul penal al faptei și cauzele care înlătură răspunderea penală; – să clasifice cauzele care înlătură răspunderea penală sau consecințele condamnării; – să descrie condițiile aplicării cauzelor care înlătură răspunderea penală sau consecințele condamnării; – să utilizeze instrumentarul dreptului penal pentru aplicarea adecvată a cauzelor care înlătură răspunderea penală sau consecințele condamnării; – să estimeze efectele aplicării cauzelor care înlătură răspunderea penală sau consecințele condamnării. 	<ul style="list-style-type: none"> • categoriile liberării de pedeapsă penală; • prescripția executării sentinței de condamnare; • conceptul cauzelor care înlătură caracterul penal al faptei; • noțiunea, natura juridică, condițiile și efectele cauzelor care înlătură caracterul penal al faptei prevăzute la art.36 – art.40¹ CP RM; • comparația cauzelor care înlătură răspunderea penală sau consecințele condamnării; • amnistia; • grațierea; • împăcarea; • noțiunea de antecedente penale. Stingerea antecedentelor penale; • reabilitarea judecătorească. Deosebirea de reabilitarea persoanei în procesul penal
<ul style="list-style-type: none"> – să distingă măsurile de siguranță de pedepsele penale; – să argumenteze necesitatea aplicării măsurilor de siguranță; – să determine natura juridică a măsurilor de siguranță; – să relateze despre principiile de aplicare și executare a măsurilor de siguranță. 	<p><i>Tema 4. Măsurile de siguranță și calificarea infracțiunilor</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • scopul și tipurile măsurilor de siguranță; • aplicarea măsurilor de siguranță cu caracter medical; • aplicarea măsurilor de siguranță cu caracter educativ; • expulzarea; • confiscarea specială.
<ul style="list-style-type: none"> – să definească noțiunea de omor și vătămarea intenționată a integrității persoanei sau a sănătății; – să distingă omorul de faptele conexe penale și nepenale; 	<p><i>Tema 5. Infracțiuni contra vieții și sănătății persoanei</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • noțiunea de omor și vătămare a integrității persoanei sau sănătății; • argumentarea pericolului social sporit al

<ul style="list-style-type: none"> – să stabilească trăsăturile caracteristice ale obiectului, laturii obiective, laturii subiective și subiectului infracțiunilor contra vieții și sănătății persoanei; – să utilizeze instrumentarul dreptului penal în interpretarea și aplicarea normelor privind infracțiunile contra vieții și sănătății persoanei; – să aplice regulile de calificare a infracțiunilor contra vieții și sănătății persoanei la soluționarea cazurilor practice. 	<p>infracțiunilor contra vieții și sănătății persoanei;</p> <ul style="list-style-type: none"> • elementele constitutive ale infracțiunilor contra vieții și sănătății persoanei; • comparația între infracțiunile contra vieții și sănătății persoanei; • rezolvarea controverselor privind incriminarea, calificarea infracțiunilor contra vieții și sănătății persoanei.
<ul style="list-style-type: none"> – să sintetizeze asemănările și deosebirile dintre infracțiunile prevăzute în Capitolul IV al Părții Speciale; – să clasifice infracțiunile privind viața sexuală; – să aplice regulile de calificare a infracțiunilor contra inviolabilității sexuale și libertății sexuale a persoanei la soluționarea cazurilor practice; – să distingă infracțiunile contra inviolabilității sexuale a minorilor de celelalte infracțiuni privind viața sexuală, având ca victimă minorul; – să recomande perfecționarea normelor privind infracțiunile contra inviolabilității sexuale a minorilor. 	<p>Tema 6. Infracțiuni privind viața sexuală</p> <ul style="list-style-type: none"> • conceptul de infracțiuni privind viața sexuală; • trăsăturile caracteristice ale infracțiunilor prevăzute în Capitolul IV al Părții Speciale; • comparație între infracțiunile privind viața sexuală; • caracterul complex al infracțiunilor contra inviolabilității sexuale și libertății sexuale a persoanei; • coautoratul, complicitatea, tentativa etc. în cazul infracțiunilor contra inviolabilității sexuale și libertății sexuale a persoanei; • elementele constitutive ale infracțiunilor contra inviolabilității sexuale a minorilor;
<ul style="list-style-type: none"> – să formuleze noțiunea de sustragere; – să distingă sustragerea de faptele conexe penale și nepenale; – să determine formele sustragerii; – să recomande perfecționarea terminologică a reglementărilor privind sustragerile; – să aplice regulile de calificare a infracțiunilor săvârșite prin sustragere; – să utilizeze întreaga gamă a metodelor de interpretare la identificarea înțelesului normelor care incriminează sustragerile; – să identifice specificul infracțiunilor contra patrimoniului având scop de cupiditate, care nu sunt săvârșite prin sustragere sau care au o natură mixtă, în raport cu sustragerile; – să stabilească trăsăturile particulare ale infracțiunilor contra patrimoniului, comise fără scop de cupiditate, față de celelalte infracțiuni contra patrimoniului. 	<p>Tema 7. Infracțiuni contra patrimoniului</p> <ul style="list-style-type: none"> • criteriile de sistematizare a infracțiunilor contra patrimoniului; • noțiunea doctrinară de sustragere; • cadrul reglementar și tipologia componentelor de sustragere; • problemele practicii judiciare privind infracțiunile săvârșite prin sustragere; • influențele calității textului incriminărilor cu privire la infracțiunile săvârșite prin sustragere asupra procesului de aplicare a acestor incriminări; • comparația între infracțiunile contra patrimoniului săvârșite prin sustragere; • analiza juridico-penală a infracțiunilor contra patrimoniului, altele decât cele săvârșite prin sustragere.
<ul style="list-style-type: none"> – să utilizeze actele internaționale și naționale relevante la interpretarea prevederilor din Capitolul XII al Părții Speciale; – să utilizeze adecvat prevederile extrapenale și hotărârea explicativă în materie a Plenului Curții Supreme de Justiție la aplicarea 	<p>Tema 8. Infracțiuni în domeniul transporturilor</p> <ul style="list-style-type: none"> • tipologia infracțiunilor în domeniul transporturilor; • metodologia încadrării juridice a faptelor infracționale incriminate în Capitolul XII al

<p>răspunderii penale pentru infracțiunile în domeniul transporturilor;</p> <ul style="list-style-type: none"> – să clasifice infracțiunile în domeniul transporturilor; – să distingă infracțiunile în domeniul transporturilor de faptele conexe penale și nepenale; – să construiască algoritmul de calificare pentru fiecare dintre infracțiunile în domeniul transporturilor. 	<p>Părții Speciale;</p> <ul style="list-style-type: none"> • disocierea infracțiunilor în domeniul transporturilor de infracțiunile de alt gen și de unele contravenții administrative; • comparația între infracțiunile în domeniul transporturilor; • soluționarea controverselor legate de aplicarea răspunderii penale pentru infracțiunile în domeniul transporturilor.
<ul style="list-style-type: none"> – să aplice regulile de calificare a infracțiunilor prevăzute în Capitolul III al Părții Speciale; – să utilizeze termenii tehnico-juridici de specialitate la aplicarea răspunderii penale pentru infracțiunile contra libertății, cinstei și demnității persoanei; – să distingă răpirea unei persoane de privațiunea ilegală de libertate, traficul de ființe umane – de traficul de copii etc.; – să utilizeze prevederile instrumentelor internaționale la interpretarea dispozițiilor din Capitolul III al Părții Speciale. 	<p>Tema 9. Infracțiuni contra libertății, cinstei și demnității persoanei</p> <ul style="list-style-type: none"> • elementele constitutive ale infracțiunilor prevăzute în Capitolul III al Părții Speciale; • compararea unor infracțiuni prevăzute în Capitolul III al Părții cu unele infracțiuni contra familiei și minorilor, contra justiției etc.; • comparația între infracțiunile contra libertății, cinstei și demnității persoanei; • utilizarea prevederilor extrapenale • la aplicarea răspunderii penale pentru infracțiunile prevăzute în Capitolul III al Părții Speciale.
<ul style="list-style-type: none"> – să formuleze noțiunea de huliganism; – să aplice regulile de calificare a infracțiunii respective; – să delimiteze infracțiunea de huliganism de contravenția de huliganism nu prea grav. 	<p>Tema 10. Huliganismul. Infracțiuni contra bunei desfășurări a activității în sfera publică</p> <ul style="list-style-type: none"> • elementele constitutive ale infracțiunilor prevăzute la art. 287 și Capitolul XV Cod penal; • respectarea principiului legalității la aplicarea răspunderii penale pentru huliganism; • criteriile de distincție dintre infracțiunea de huliganism și faptele conexe penale și nepenale.
<ul style="list-style-type: none"> – să sintetizeze asemănările și deosebirile dintre infracțiunile prevăzute în Capitolul XV al Părții Speciale; – să clasifice infracțiunile prevăzute la art.324-332 CP RM; – să argumenteze necesitatea incriminării faptelor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică; – să aplice regulile de calificare a infracțiunilor prevăzute la art.324, 327-329, 332 CP RM la soluționarea cazurilor practice; – să determine trăsăturile subiectului infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică. 	<p>Tema 11. Infracțiuni contra bunei desfășurări a activității în sfera publică</p> <ul style="list-style-type: none"> • tipologia faptelor infracționale incriminate în Capitolul XV al Părții Speciale; • trăsăturile caracteristice ale infracțiunilor prevăzute la art.324-332 CP RM; • elementele constitutive ale infracțiunilor prevăzute la 324, 327-329, 332 CP RM; • elementele constitutive ale infracțiunilor prevăzute la art.325, 326 și 330¹ CP RM; • disocierea infracțiunilor contra bunei desfășurări a activității în sfera publică de faptele conexe penale și nepenale.

VI. EVALUAREA DISCIPLINEI

A. Evaluarea curentă:

- soluționarea în spețelor la temele studiate;
- redactarea unor acte judecătorești (încheieri, sentințe) în baza temelor studiate;
- participarea audiențelor la seminare;
- teste de verificare a cunoștințelor – la final.

B. Evaluarea curentă:

- soluționarea în spețelor la temele studiate;
- redactarea unor acte judecătorești (încheieri, sentințe) în baza temelor studiate;
- participarea audiențelor la seminare;
- teste de verificare a cunoștințelor – la final.

C. Moștra testului de evaluare finală a cunoștințelor:

1. Principiile aplicării Codului penal.
2. Circumstanțele care atenuează răspunderea penală.
3. Turda Vasile, pe data de 03.05.2012, în perioada de timp între orele 12.30 - 21.00 min., a pătruns în apartamentul nr. 27, de pe str. Independenței nr. 14/2, mun. Chișinău, de unde pe ascuns a sustras un laptop de model „DELL”, în valoare de 6000 lei moldovenești, un telefon mobil de model „Samsung D800”, cu cartela SIM 069665987, în valoare de 800 lei moldovenești, care aparțin lui Creșu Ion, și cu bunurile sustrate a părăsit locul săvârșirii infracțiunii. Ce tip de infracțiune a comis persoana ? Încadrați acțiunile persoanei în baza normei penale corespunzătoare.

VII. REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Codul penal al Republicii Moldova, adoptat la 18.04.2002 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova. – 2002. – Nr.128-129.
2. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Cu privire la practica judiciară în cauzele penale despre huliganism”, nr.4 din 19.06.2006 // Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 2007, nr.1, p.11-15.
3. Brînză S., Ulianovschi X., Stati V., Grosu V., Țurcanu I. Drept penal. Partea Specială. – Chișinău, 2005.
4. Brînză S., Stati V. Drept penal: Partea Specială. Vol.II. – Chișinău: Tipografia Centrală, 2011.
5. Brînză S. Dificultățile aplicării de către instanțele judecătorești a art.287 CP RM. Reflecții teoretice cu implicații practice // Revista Institutului Național de Justiție, 2007, nr.1-3, p.68-74.
6. Brînză S., Stati V. O nouă viziune asupra noțiunii „intenției huliganice” // Revista Națională de Drept, 2007, nr.10, p.20-25.
7. Brînză S., Stati V. Unele aspecte ale practicii de aplicare a răspunderii penale pentru fapta de huliganism (art.287 CP RM) // Revista Națională de Drept, 2008, nr.5, p.2-10.
8. Brînză S., Stati V. Problema răspunderii penale pentru fapta de huliganism agravat (alin.(3) art.287 CP RM) // Revista Națională de Drept, 2008, nr.6, p.2-11.
9. Visterniceanu E. Delimitarea tâlhăriei de banditism // Revista Națională de Drept, 2002, nr.2, p.49-50.
10. Коммисаров В.С. Бандитизм и другие тяжкие преступления против общественной безопасности. – Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2003.

11. Уголовное право. Часть Особенная / Под ред. Н.И. Ветрова и Ю.И. Ляпунова. – Москва: Новый Юрист, 1998.
12. Уголовное право. Часть Особенная / Под ред. И.Я. Козаченко, З.А. Незнамова, Г.П. Новосёлова. – Москва: Норма-Инфра-М, 1998.

Surse normative și explicative:

1. Constituția Republicii Moldova (adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 29.07.1994) // Monitorul Oficial al Republicii Moldova. – 1994. –Nr.1.
2. Codul penal al Republicii Moldova (adoptat la 18.04.2002) // Monitorul Oficial al Republicii Moldova. – 2002. –Nr.128-129.
3. Culegere de hotărâri ale Plenului Curții Supreme de Justiție (mai 1974-iulie 2002). – Chișinău, 2002.
4. Culegere de hotărâri explicative. Curtea Supremă de Justiție (octombrie 2003 – decembrie 2005). – Chișinău, 2006.
5. Sinteza practicii judiciare (1989-1999). – Chișinău, 1999.
6. Jurisprudența Curții Supreme de Justiție în materie penală (2008-2010): Culegere. – Chișinău, 2012;
7. Recomandările Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova.

Monografii, manuale, tratate, ediții periodice:

1. Antoniu G. Tentativa (doctrină, jurisprudență, drept comparat). – București: Editura Societății Tempus, 1995.
2. Antoniu G. Vinovăția penală. – București: Editura Academiei Române, 1995.
3. Barbăneagră A., Berliba V., Gurschi C. ș.a. Codul penal comentat și adnotat. – Chișinău, 2005.
4. Barbăneagră A., Alecu Gh., Berliba V. ș.a. Codul Penal al Republicii Moldova: Comentariu. (Legea nr.985-XVI din 18.04.2002. Cu toate modificările operate până la republicare în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.72-79/195 din 14.04.2009. Adnotat cu jurisprudența CEDO și a instanțelor naționale). – Chișinău: Sarmis, 2009.
5. Boroî A. Infrațiuni contra unor relații de conviețuire socială. – București, 1998.
6. Boroî A. Drept penal. Partea Generală. – București: All Beck, 1999.
7. Boroî A. Infrațiuni contra vieții. – București, 1999.
8. Botezatu Ig. Răspunderea penală pentru escrocherie. – Chișinău: Cartier, 2010.
9. Botnaru S., Grama M., Șavga A., Grosu V. Drept penal. Partea Generală. – Chișinău: Cartier Juridic, 2005.
10. Brînză S. Infrațiuni contra proprietății. – Chișinău, 1999.
11. Brînză S. Infrațiuni contra vieții, sănătății, libertății și demnității persoanei. – Chișinău, 1999.
12. Brînză S. Obiectul infracțiunilor contra patrimoniului. – Chișinău: Tipografia Centrală, 2005.
13. Brînză S., Ulianovschi X., Stati V., Grosu V., Țurcanu I. Drept penal. Partea Specială. – Chișinău: Cartier, 2005.
14. Brînză S., Stati V. Drept penal: Partea Specială. Vol.I. – Chișinău: Tipografia Centrală, 2011.
15. Brînză S., Stati V. Drept penal: Partea Specială. Vol.II. – Chișinău: Tipografia Centrală, 2011.
16. Bulai C. Manual de drept penal. Partea Generală. – București: ALL, 1997.
17. Cioclei V. Mobilul în conduita criminală. – București: ALL Beck, 1999.
18. Crijanovschi S. Aspecte teoretice și practice ale infracțiunii de șantaj. – Chișinău: CEP USM, 2012.
19. Dumneanu L., Mutu-Strulea M. Album de scheme la Dreptul penal. Partea Specială. – Chișinău: CEP USM, 2005.
20. Explicații teoretice ale Codului penal român / Sub red. lui Dongoroz V. 4 vol. –

- București, 2003.
21. Eșanu A. Infrațiuni legate de prelevarea organelor sau țesuturilor umane în reglementarea legislației penale contemporane. – Chișinău: CEP USM, 2009.
 22. Eșanu A. Culegere de spețe la Drept penal (Partea Specială): Material metodico-didactic. – Chișinău: CEP USM, 2011.
 23. Gîrla L. Aspecte teoretice și practice asupra infracțiunii de pruncucidere. – Chișinău: CEP USM, 2005.
 24. Grama M. Participanții la infracțiune și particularitățile răspunderii lor. – Chișinău: CEP USM, 2004.
 25. Grama M., Botnaru S., Șavga A. ș.a. Drept penal: Partea generală. Vol.I. – Chișinău: Tipografia Centrală, 2012.
 26. Hadîrca Ig. Răspunderea penală pentru infracțiunile săvîrșite în sfera circulației substanțelor narcotice, psihotrope, a analoagelor și precursorilor acestora. – Chișinău: CEP USM, 2008.
 27. Ionuț R.G. Implicații juridico-penale asupra consimțământului victimei. – Chișinău: CEP USM, 2011.
 28. Manea V. Răspunderea penală pentru acțiunile care dezorganizează activitatea penitenciarelor. – Chișinău: CEP USM, 2010.
 29. Mîndru I. Amnistia și grațierea. – București: ALL, 1998.
 30. Moraru V. Confiscarea specială în dreptul penal. – București: All, 1997.
 31. Mutu-Strulea M. Analiza juridico-penală a spălării banilor. – Chișinău: CEP USM, 2006.
 32. Popescu D. Circumstanțele atenuante și circumstanțele agravante – criteriu de bază al individualizării și aplicării pedepsei penale // Analele Științifice ale USM. Vol.I, Seria “Științe socioumanistice”. – Chișinău, 2001.
 33. Prodan S. Răspunderea penală pentru infracțiunile legate de creditare. – Chișinău: CEP USM, 2011.
 34. Stati V. Răspunderea penală pentru infracțiunile legate de insovabilitate. – Chișinău: CEP USM, 2003.
 35. Stati V. Infrațiuni în care mijlocul de transport apare ca obiect material sau ca mijloc de săvîrșire a infracțiunii. – Chișinău: CEP USM, 2010.
 36. Streteanu F. Concursul de infracțiuni. – București: Lumina Lex, 1999.
 37. Șavga A. Conceptul fazelor de desfășurare a activității infracționale și formele infracțiunii // Analele Științifice ale Universității de Stat din Moldova. Seria “Științe socioumanistice”. Vol. I. – Chișinău, 2002.
 38. Ștefanuț R. Infracțiunea de violare de domiciliu în legislația Republicii Moldova și în cea a României. Studiu de drept comparat. – Chișinău: CEP USM, 2011.
 39. Timofei S. Răspunderea penală pentru infracțiunile în domeniul concurenței. – Chișinău: CEP USM, 2011.
 40. Țurcan I. Răspunderea penală pentru coruperea pasivă. – Chișinău: CEP USM, 2011.
 41. Ulianovschi X. Participația penală. – Chișinău, 2000.
 42. Vidaicu M. Aspecte juridico-penale ale eutanasiei. – Chișinău: Sirius, 2009.
 43. Visterniceanu E. Răspunderea penală pentru tâlhărie. – Chișinău: Tipografia Centrală, 2006.
 44. Vremea I. Evaziunea fiscală a întreprinderilor, instituțiilor și organizațiilor. – Chișinău: CEP USM, 2003.
 45. Аликперов Х. Освобождение от уголовной ответственности. – Москва-Воронеж: НПО МОДЭК, 2001.
 46. Асланов Р.М. Преступления против государственной власти. – Санкт-Петербург, 2003.
 47. Бойко А.И., Родина Л.Ю. Контрабанда. – Санкт-Петербург, 2002.
 48. Бойцов А., Волженкин Б. Уголовный закон: действие во времени и пространстве. – Санкт-Петербург, 1993.

49. Бойцов А.И. Преступления против собственности. – Санкт-Петербург, 2002.
50. Бородин С.В. Преступления против жизни. – Санкт-Петербург, 2003.
51. Бузынова С.П. Множественность преступлений и ее виды. - Москва, 1988.
52. Власов И.С., Тяжкова И.М. Ответственность за преступления против правосудия. – Москва, 1978.
53. Волженкин Б.В. Квалификация взяточничества. – Ленинград, 1984.
54. Волженкин Б.В. Мошенничество. – Санкт-Петербург, 1998.
55. Волженкин Б.В. Преступления в сфере экономической деятельности (экономические преступления). – Санкт-Петербург, 2002.
56. Гаухман Л.Д., Максимов С.В. Ответственность за преступления против собственности. – Москва, 1997.
57. Ковалев М.И. Соучастие в преступлении. – Екатеринбург, 1999.
58. Козлов А. Учение о стадиях преступления. – Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2002.
59. Коммисаров В.С. Бандитизм и другие тяжкие преступления против общественной безопасности. – Санкт-Петербург, 2003.
60. Кригер Г. Добровольный отказ от совершения преступления. – Москва, 1975.
61. Кругликов Л., Васильевский А. Дифференциация ответственности в уголовном праве. – Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2003.
62. Кудрявцев В.Н. Общая теория квалификации преступлений. – Москва: Юристь, 1999.
63. Кузнецов А.П., Изосимов С.В. Ответственность за служебные преступления. – Санкт-Петербург, 2004.
64. Лопашенко Н.А. Преступления в сфере экономики: авторский комментарий к уголовному закону. – Москва: Волтерс Клувер, 2007.
65. Музыка А.А., Багиров С.Р. Причинная связь: уголовно-правовой очерк. – Хмельницкий: Изд-во Хмельницкого университета управления и право, 2009.
66. Рарог А. Квалификация преступлений по субъективным признакам. – Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2003.
67. Рарог А.И. Настольная книга судьи по квалификации преступлений: Практическое пособие. – Москва: Проспект, 2006.
68. Таргабаев А.Н. Ответственность в уголовном праве. – Красноярск, 1994.
69. Ткачевский Ю.М. Освобождение от отбывания наказания. – Москва, 1970.
70. Якушин В. Ошибка и ее уголовно-правовое значение. – Казань, 1988.